

EURASIA CENTER

Eurázsia
Központ

Elemzések

**A kínai-vietnámi gazdasági együttműködés
perspektívái az Övezet és Út projektek fényében**

Klemensits Péter

EK/2024/5.

Eurázsia Központ Elemzések

Kiadó:
Eurázsia Központ

Szerkesztő:
Dr. Horváth Levente

A kiadó elérhetősége:
1117 Budapest, Infopark sétány 11
eurasiacenter@nje.hu
<https://eurasiacenter.hu/>

Kiadásért felelős személy:
Dr. Horváth Levente, igazgató

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Eurázsia Központ álláspontjának.

EURÁZSIA KÖZPONT

Budapest 2024.

© Eurázsia Központ, Neumann János Egyetem

ISSN 2939-550X

A KÍNAI-VIETNÁMI GAZDASÁGI EGYÜTTMŰKÖDÉS PERSPEKTÍVÁI AZ ÖVEZET ÉS ÚT PROJEKTEK FÉNYÉBEN

Klemensits Péter

Kína és Vietnám modernkori államközi viszonya ugyan nem mentes az ellentmondásoktól, de gazdasági téren napjainkban a két ország kapcsolatát a szoros együttműködés jellemzi. Önálló külpolitikája ellenére Délkelet-Ázsia többi országához hasonlóan Vietnám is része a kínai Övezet és Út kezdeményezésnek (BRI). Az elemzés célja, hogy áttekintse a vietnámi BRI projektek helyzetét, az eredményeket, a kihívásokat és lehetőségeket, hiszen az infrastrukturális fejlesztések mindkét félnek érdeke, egyúttal azok sikeres megvalósításával a két ország kapcsolata is tovább fejlődhet.

Kulcsszavak: *Kína, Övezet és Út kezdeményezés, Délkelet-Ázsia, Vietnám, gazdasági együttműködés*

Abstract

Although relations between China and Vietnam have long been controversial, the two countries now work closely together economically. Despite its independent foreign policy, Vietnam, like other countries in Southeast Asia, is part of China's Belt and Road Initiative. The aim of this analysis is to review the status of BRI projects in Vietnam, their achievements, challenges and opportunities, as infrastructure development is in the interest of both sides and successful implementation will further enhance relations between the two countries.

Keywords: *China, Belt and Road Initiative, Southeast Asia, Vietnam, economic cooperation*

Bevezetés

Kína és Vietnám a két egymással szomszédos ázsiai ország évszázados társadalmi kapcsolatokra visszanyúló viszonyt ápol egymással, melynek fő jellemzője, hogy a történelmi traumák következtében egy sajátos partnerség jött létre, melynek azonban megvannak a korlátai. Az átalakuló új világrendben Vietnám stratégiai önállóságához minden áron ragaszkodik, vagyis Kínával és az Egyesült Államokkal is együttműködésre törekszik, miközben a saját nemzeti érdekeit tartja szem előtt. A gyakorta ütköző geopolitikai érdekek ellenére gazdasági értelemben virágzó kínai-vietnámi együttműködésnek lehetünk tanúi, melynek részeként a térség többi országához hasonlóan Vietnám is bekapcsolódott Kína Övezet és Út (Belt and

Road Initiative – BRI) programjába. A BRI 10 éves évfordulóját követően érdemes mérlegre tenni az eredményeket, amelyek megvalósultak a délkelet-ázsiai országban, továbbá a kihívásokat és lehetőségeket majd pedig megvizsgálni a bilaterális gazdasági együttműködés lehetőségeit a BRI perspektívájából.

Történelmi előzmények

A 2. és a 10. század közötti időszakban a mai Vietnám területe kínai fennhatóság alatt állt. Miután az [ország kivívta függetlenségét](#) Kínától, az állam évszázadokon keresztül továbbra is megosztott maradt. Noha a vietnámiak soha nem tekintették magukat Kína részének, és függetlenségükhöz történelmük során mindvégig ragaszkodtak, Vietnámban a délkelet-ázsiai országok közül egyedülálló módon érvényesült a kínai civilizáció hatása, amely a kultúra mellett politikai téren is jelentkezett. A mandarinrendszert a vietnámi császári udvar is átvette, így az uralkodó szerepe, hatalma, a birodalom igazgatási rendszere, politikai felfogása teljes mértékben a kínai mintát tükrözte. A második világháború végén az ország egy részét Csang-Kaj-sek csapatai szállták meg, később pedig 1949-től a franciák elleni küzdelemben a vietnámi erőket a Mao Cetung vezette Kínai Népköztársaság és kisebb mértékben a Szovjetunió segítette. Mivel azonban Vietnám a második indokínai háború során jobban kötődött a szovjetekhez, mint Pekinghez, ezért 1978-ban válaszul Vietnám Kambodzsa elleni támadására Kína is büntetőhadjáratot indított Vietnám ellen. A szórványos összecsapások az 1980-as években is folytatódtak, miközben a szigetviták miatt az ellentétek a tengeren is kiéleződtek. Csupán az 1990-es évek második felére sikerült rendezni a határok kérdését, viszont a Dél-kínai-tengeren a mai napig egymást kizáró, rendezetlen [területi követelése](#)i vannak a feleknek, ami rányomja bélyegét a kapcsolatokra.

A vietnámi külpolitika lényege

A hidegháború vége, a Szovjetunió és a kelet-európai kommunista rendszerek bukása új külpolitikai helyzetet teremtett, amely a vietnámi vezetőket is óvatosságra intette. A sikeres gazdasági reformok ellenére a politikai átalakulásról hallani sem akartak, miközben a külpolitikát az antiimperialisták és az integráció híveinek csatározása formálta. Az ország elköteleződött [a regionális integráció](#) mellett, 1995-ben az ASEAN tagja lett, 2001-ben pedig már a szervezet elnökségét is betölthette. Miután Kínával sikerült kiegyeznie az új évezred elején az USA-val való kapcsolatok normalizálásának volt kiemelkedő jelentősége. Miután Vietnám hajlandó volt eleget tenni az amerikai követeléseknek a háborúban elesett katonák maradványainak felkutatását illetően, Washington feloldotta az embargót és 2001-ben a két ország kereskedelmi egyezményt kötött, 2003-ban pedig már egy amerikai hadihajó is látogatást tett az országban. 2010-ig a két ország kereskedelmi forgalma a hatszorosára nőtt. A 2003-as iraki hadjárat után Vietnám új nemzetbiztonsági stratégiát fogadott el, amelynek a lényege, hogy a pragmatizmusnak megfelelően az ország mindenkivel nyitott az együttműködésre, ideológiától függetlenül. Elfogadottá vált [a 3 nem politikája](#), vagyis Vietnám nem csatlakozik katonai szövetséghez, nincs külföldi katonai bázis

az országban és nem működik együtt más országgal egy harmadik ellen. 2019-ben ez kiegyesült azzal, hogy soha nem kezdeményez fegyveres konfliktust, valamint, hogy Vietnám meg fogja fontolni a szükséges és megfelelő védelmi és katonai kapcsolatok kiépítését más országokkal. Ez megkönnyítette az USA-val való kooperációt, amely nélkülözhetetlen a felemelkedő Kína jelentette fenyegetés ellensúlyozásához. 2010 után Vietnám örömmel fogadta az amerikai kiegyensúlyozási koncepció meghirdetését és a Kínával szembeni politikai, gazdasági és katonai támogatást, különösen a Spratley-szigetekkel kapcsolatban kiéleződő területi konfliktusa miatt. Miután 2016-ban Washington feloldotta a Vietnámmal szembeni fegyverzeteladási embargót, a Trump adminisztráció szintén a kapcsolatok erősítése mellett tette le a voksát, amit a Biden kormányzat is folytatott. Napjainkban a diplomácia korábban proaktívabb szerepet tölt be a nemzet fejlődése, védelme és a békés, stabil nemzetközi környezet fenntartása érdekében, miközben a bilaterális kapcsolatok megerősítése a szomszédokkal és a kiegyensúlyozott viszony a nagyhatalmakkal kapott prioritást.

A vietnámi külpolitika legnagyobb kihívása a 21. században – a délkelet-ázsiai országok többségéhez hasonlóan – hogy Kína és az Egyesült Államok közötti egyensúlyozást miként tudja megvalósítani (kereskedelempolitika és bambuszdiplomácia). Ebben a vonatkozásban [a siker kulcsa](#), hogy Vietnám meggyőzze arról az említett nagyhatalmokat, hogy semlegességének megőrzésére törekszik és nem akar szövetséget kötni egyikkel sem a másik ellenében.¹

A vietnámi-kínai gazdasági kapcsolatok alakulása

Amint az a fentiekből is kiderült a bonyolult történelmi kapcsolatok máig kihatnak a két ország együttműködésére és annak ellenére, hogy a pártközi kapcsolatokat a kiegyensúlyozottság jellemzi, vagyis Xi Jinping és Nguyen Phu Trong pártfőtitkárok a partnerség elmélyítésében érdekeltek, a vietnámi lakosság jelentős része nem szimpatizál Kínával. Másfelől, ahogy [Xi elnök is hangsúlyozta](#) vietnámi kollégájának a hasonló kultúrák, a közös ideológiai gyökerek, a párhuzamos politikai struktúrák továbbá a hasonló gazdasági fejlődési modellek² lehetővé tették egy „egyedülálló” partneri kapcsolat létrejöttét.

Ez a partneri kapcsolat különösen a gazdaság területén meghatározó. Köszönhetően többek között a 2003-as ASEAN-Kína szabadkereskedelmi megállapodásnak, valamint a 2022 januárjában hatályba lépett Regionális Átfogó Gazdasági Partnerség egyezménynek, a vámügyi főosztály adatai szerint 2022-ben Kína volt Vietnám [legnagyobb kereskedelmi partnere](#)³ 175,57 milliárd dollár értékű kereskedelmi forgalommal, amelyet az USA (123,86 milliárd dollár), a Koreai Köztársaság (86,38 milliárd dollár) és Japán (47,61 milliárd dollár) követett. A Kínával szembeni kereskedelmi deficit elérte a [60,2 milliárd dollárt](#), ami azt bizonyítja, hogy Vietnám elsősorban a termékek összeszerelésében és tesztelésében játszik szerepet, míg a fejlett gyártás Kínában történik. A kínai és a vietnámi gazdaság összefonódása pozitívan hatott Vietnámmra, hiszen a feszült amerikai-kínai viszony

miatt Vietnám vált az egyik fő célországgá a nemzetközi termelési láncok Kínából történő kiszervezése során.

Nem mellékes, hogy 2022-ben Kína volt a közvetlen külföldi befektetések (FDI) második legnagyobb forrása Vietnámban, 3567 regisztrált projekttel [23,5 milliárd dollár](#) értékben. A kínai FDI széles körben jelen van Vietnámban, különösen a tengerparti régiókban és a nagyvárosokban, amelyek komoly munkaerőt és szilárd infrastruktúrát kínálnak a két nemzet közötti áruforgalom és utazás számára. Nguyen Phu Trong pártfőtitkár 2022 októberi [pekingi látogatása](#) alkalmából Xi Jinping elnök üdvözölte Vietnám gyors társadalmi-gazdasági fejlődését, egyúttal számos megállapodást is aláírtak a felek, amelyek a politika, a gazdaság és a kereskedelem, a környezetvédelem, a kultúra és az idegenforgalom, a joghatóság, a vámok és a helyi ügyek különböző területeit érintették.

Miután Vietnám 2023 szeptemberében az Egyesült Államokkal stratégiai partnerségre lépett, decemberben Xi Jinping elnök [Hanoiba látogatott](#), ahol bejelentették a „közös jövő” kínai-vietnámi stratégiai közösségének létrehozását, ezzel hivatalosan is azonos szintre emelve az USA-val és Kínával fennálló vietnámi kapcsolatokat. Az aláírt megállapodások a vasúti összeköttetésekbe és a biztonságba történő lehetséges beruházásokra, valamint három, a távközléssel és a „digitális adatokkal kapcsolatos együttműködésre” terjedtek ki. Utóbbi várhatóan megnyitja az utat a kínai 5G hálózat vietnámi kiépítése előtt. Az egyre nagyobb számban érkező kínai befektetők legfőbb célpontjai pedig olyan területek lehetnek, mint a távközlési infrastruktúra, a műholdas földi követőállomások, valamint az adatközpontok.

BRI projektek Vietnámban

A Két Folyosó, Egy Övezet kezdeményezést⁴ (TCOP) először 2004-ben javasolta Phan Van Khai, vietnámi miniszterelnök kínai látogatása során, ahol felmerült egy közös gazdasági bizottság létrehozása, amely együttműködne „Kunming – Laojie – Hanoi – Hai Phong – Quang Ninh” és a „Nanning – Liangshan – Hanoi – Hai Phong – Quang Ninh gazdasági folyosók és a Beibu-öböl gazdasági peremének kiépítése” ügyében. A TCOP-t a kínai fél a későbbiekben a BRI szerves részének tekintette. Egyértelmű, hogy a délkelet-ázsiai országban óriási igény van az infrastrukturális beruházásokra, ezért Hanoi profitálhat a BRI-ből⁵. Mindazonáltal Vietnám reakciója a két ország közötti bonyolult politikai, gazdasági és stratégiai kapcsolat miatt ambivalens maradt. 2017-ben Xi Jinping vietnámi látogatása során [aláírásra került](#) az együttműködési megállapodás a BRI és a TCOP terveinek koordinálásával kapcsolatban, de azok megvalósítása ezután sem volt zökkenőmentes. A vietnámi lakosság érzékenysége miatt a kormány szerette volna a BRI-től külön kezelni a projekteket, lényegében annak vietnámi jellegét megőrizve, ráadásul a kínai kölcsönöket sem szívesen fogadta el, tartva az esetleges nem gazdasági természetű feltételektől.

1. ábra – A vietnámi Két Folyosó, Egy Övezet kezdeményezés

Forrás: iStock és Eurázsia Központ

Vietnám alapvetően a hivatalos fejlesztési segélyekből (ODA), valamint a nemzetközi pénzügyi szervezetektől és Japántól felvett hitelekkel kívánta finanszírozni az infrastrukturális fejlesztéseket, amelyek a vietnámi kormány szerint pénzügyi értelemben is kedvezőbb feltételeket kínálnak, mint a kínaiak. Emellett még a privát befektetők bevonása is felmerült. Másrészt Vietnám költségvetési hiánya továbbra is magas, amelynek okán továbbra sem várható az állami finanszírozású infrastrukturális projektekbe való beruházások növelése, ezért az ország várhatóan továbbra is érdekelt marad a BRI-ben, miközben a rivális nemzetközi kezdeményezésekben való részvételért is lobbizás folyik.

A BRI keretében megvalósuló első vietnámi infrastrukturális projekt a Hanoi-ban található 13 km hosszú Cat Linh–Ha Dong metróvonal volt, amelyet 2011 októberében kezdtek építeni és utólagosan nyilvánította mindkét fél a BRI részévé. A teljes építkezés – melynek kivitelezője a China Railway Engineering Corporation volt – eredetileg tervezett költsége 552 milliárd dollárról végül 868 millió dollárra nőtt, amelynek a nagyobb részét a kínai Export Import Bank kölcsönéből finanszírozták, a maradék részt pedig a vietnámi kormány állta. A projekt csúszása ellenére 2021. november 6-án [megkezdődhetett a forgalom](#) Hanoi első metróvonalán, amely a 2A nevet kapta. Ez az első a városba tervezett tíz metróvonal közül, amelyek a tervek szerint összesen 417 km hosszúak lesznek. A Nhonból Hanoi vasútállomásra tartó 3-as vonal, amely a Cat Linh-nél csatlakozik a 2A-hoz, jelenleg építés alatt áll.

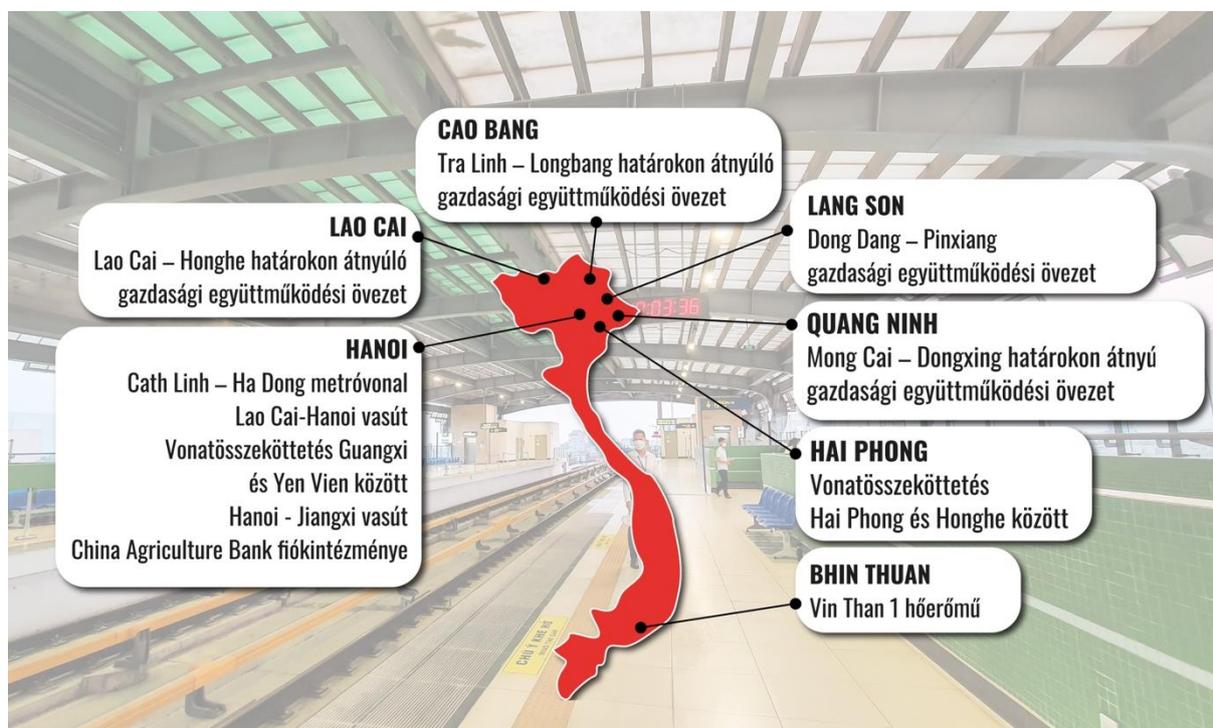
A tengerparti régióban a konnektivitás erősítése végett Kína 2019-ben kezdte meg a TCOP részét képező Fangchenggang–Dongxing vasút építését, amely az első a vietnámi határig kiépült gyorsvasút: a kétvágányú vasúti pálya [47 km-es szakaszán](#) a vonatok 200 km/h sebességgel közlekedhetnek. A vasutat [2023. december 27-én](#) nyitották meg a teher és személyforgalom előtt.

Ami a további BRI projekteket illeti Pham Minh Chinh vietnámi miniszterelnök 2023 novemberében [bejelentette a BRI részeként](#) a Kunmingot Haiphonggal összekötő vasútvonal korszerűsítését. A vasutat még a franciák építették a 20. század elején, így a modernizáció várhatóan tovább élénkíti a két ország kereskedelmét, nem feledve, hogy a régióban találhatóak Vietnám legfontosabb ritkaföldfémércbányái.⁶

A Vinh Tan hőerőmű építésének első szakaszáról a China Power Investment Corporation 2012-ben kötött megállapodást a vietnámi kormánnyal. A beruházáshoz szükséges [1,404 milliárd dollár összegű hitelt](#) egyenlő részletekben biztosította a Bank of China, a China Construction Bank, a China Development Bank Corporation, az Industrial and Commercial Bank of China Limited, a Sinosure és a kínai Export Import Bank.

A vasúti fejlesztések⁷ és hőerőmű építése mellett a Vietnámba tervezett BRI projektek közé sorolhatóak még a határon átívelő gazdasági zónák létrehozása, a renminbi használatát elősegítő bankfiókok alapítása, valamint hitelek nyújtása.

2. ábra – BRI projektek Vietnámban

Forrás: iStock és Eurázsia Központ

2023. december 13-án Xi Jinping elnök Hanoiba történő látogatása során a felek megegyeztek a BRI és a TCOP további projektjeinek előmozdításáról. Ennek értelmében egy 1,435 méter nyomtávú [vasútvonal építését kezdik meg](#) a vietnámi–kínai határon, valamint tanulmányozzák a Lao Cai–Hanoi–Haiphong szabványos nyomtávú vasútvonal fejlesztését. Kína arra is ígéretet tett, hogy hivatalos fejlesztési segílyt nyújtson Vietnámnak a Guangxitól Dong Dangon Hanoiig tartó vonalak korszerűsítéséhez. Ezenkívül a határ menti infrastruktúra összekapcsolása és kiépítése is prioritás, beleértve a Vörös folyón átívelő [közúti híd létesítését](#) a Bat Xat–Ba Sa határvidéken.

Konklúzió

Annak ellenére, hogy a nyugati médiában általában igyekeznek felnagyítani a kínai–vietnámi geopolitikai ellentétet, valójában a két gazdaság összefonódása következtében a szoros gazdasági együttműködés mindkét félnek érdeke. Az Övezet és Út kezdeményezés elmúlt 10 éve során világszerte számos sikeres projekt megvalósulását láttuk, habár igaz, hogy a váratlan geopolitikai események, a Covid-19 világjárvány és az ezt követő gazdasági lassulás miatt a tervek egy részének megvalósításáról le kellett mondani. Összességében Délkelet-Ázsia többi országához viszonyítva – melyek adott esetben Hanoi-nál szorosabb kapcsolat kiépítésétől sem riadtak vissza Kínával – Vietnám is kölcsönösen előnyös együttműködésekre törekszik. A Cat Linh–Ha Dong metróvonal sikeres befejezése

mellett a vietnámi „Két folyosó, egy övezet” kezdeményezés megfelelő alapot jelenthet a vietnámi és a kínai tervek szinergiájának. Nem kérdés, hogy Vietnámnak szüksége van a további infrastrukturális fejlesztésekre, viszont az is érthető, hogy az ország saját érdekeit tartja szem előtt és igyekszik kihasználni a beruházási téren tapasztalható nemzetközi versenyt, melynek a Nyugat, Kína és Japán a főszereplői. Az eddigi eredmények és a legfrissebb események alapján megállapítható, hogy a BRI szempontjából Vietnám vonatkozásában még sok a kihasználatlan lehetőség, de a tapasztalatok átértékelése, a politikai elköteleződés és a kölcsönös gazdasági előnyök várhatóan lehetővé fogják tenni az együttműködés kiteljesedését a jövőben.

Jegyzetek

¹ A vietnámi az nem egy hivatalosan kinyilvánított, de jure semlegesség, mint Ausztriáé vagy Írországé.

² A szovjet és a kínai reformok hatására 1986-ban a 6. pártkongresszuson elfogadták a Doi Moi elnevezésű programot, amely bevezette a szocialista piacgazdaságot az országban. A reformok hatására rendkívüli gazdasági fejlődést indult meg Vietnámban, amit jól mutat, hogy 1992 és 1996 között az éves GDP-növekedés elérte a 8,9%-ot.

³ Az import tekintetében a legnagyobb, míg az export területén a második legjelentősebb partner.

⁴ Angolul Two Corridors, One Belt – rövidítve TCOP

⁵ A Global Infrastructure Outlook 2017-ben úgy becsülte, hogy 2016 és 2040 között Vietnámban 605 milliárd dollár értékű befektetésre lenne szükség.

⁶ A chipgyártáshoz nélkülözhetetlen ritkaföldfémek esetében Vietnám a világon a második legnagyobb tartalékokkal rendelkezik Kína után.

⁷ A fentiek mellett a Hanoi–Jiangxi vasút fejlesztése is a BRI projektek közé sorolható.